

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ №2

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»

ЛЕКЦІЯ

«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Обговорено та затверджено на
засіданні кафедри
від «01» серпня 2025 року,
протокол №24

Розробник:
МЕРДОВА Ольга, завідувач кафедри
адміністративно-правових дисциплін
факультету №2 ДонДУВС к.ю.н.,
професор

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

ВСТУП

1. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки та види.
2. Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність.
3. Загальна характеристика Національної поліції.
4. Основні принципи діяльності поліції.

ВИСНОВКИ

Список джерел

Базові

1. Поліцейська діяльність: підручник / С.С. Вітвіцький, В.С. Тулінов, О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. Київ: ВД Дакор, 2021. 372 с.
2. Збірник практичних завдань із навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність»: навчальний посібник / О.М. Мердова, Н.І. Носевич, В.С. Тулінов та ін.; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. Київ: ВД «Дакор», 2022. 159 с.
3. Поліцейська діяльність. Альбом схем: навчальний наочний посібник / О.М. Мердова, Я.А. Коваленко, Р.І. Михайлов, Н.І. Носевич, А.П. Сахно, Н.М. Удалова, І.К. Хозлу; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. Кропивницький-Кривий Ріг: ДонДУВС, 2022. 154 с.

Додаткові

1. Поліцейська (адміністративна діяльність): навчальний посібник / За ред. О.І. Безпалової. Харків, 2020. 396 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9647/Politseiska_administrativna_diialnist_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y
2. Поліцейська діяльність (у тестових завданнях) : навчально-методичний посібник / кол. авт.; ред. Р.В. Миронюк. Дніпро: ДДУВС, 2022. 92 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9805/1/%d0%9f%d0%9e%d0%9b%d0%86%d0%a6%d0%95%d0%99%d0%a1%d0%ac%d0%9a%d0%90%20%d0%94%d0%86%d0%af%d0%9b%d0%ac%d0%9d%d0%86%d0%a1%d0%a2%d0%ac %d1%82%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b8.pdf>
3. Поліцейська діяльність: підручник / А.Є. Фоменко, О.С. Юнін, Р.В. Миронюк, А.О. Собакарь та ін.; ред. О.С. Юнін. Дніпро: ДДУВС, 2022. 432 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10510/1/%d0%bf%d1%96%d0%b4%d1%80%d1%83%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%ba %d0%bf%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%86 %d0%b4%d1%96%d1%8f%d0%bb%d1%8c%d0%bd_2022.pdf

Нормативно-правові акти

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

Мета лекції:

- **освітня** – формування знань щодо теоретико-правових основ поліцейської діяльності;
- **виховна** – формування в майбутніх фахівців та фахівчинь високого рівня правової свідомості та правової культури, професійних та особистісних якостей у сфері правоохоронної діяльності;
- **розвивальна** – розвиток інтелектуальних здібностей здобувачів та здобувачок вищої освіти, мовлення, пам'яті, уваги, прищеплення їм раціональних способи пізнавальної діяльності з зазначеної теми.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Поліцейська діяльність» – це спеціальна юридична дисципліна, яка викладається у всіх закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, що вивчає закономірності виконавчо-розпорядчої діяльності органів Національної поліції у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Зазначена дисципліна відноситься до дисциплін професійно-практичного спрямування і спрямовується на формування у здобувачів і здобувачок вищої освіти компетентностей, що відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Національної поліції та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства.

Базовою категорією зазначеної навчальної дисципліни є поняття «поліцейська діяльність», дослідженню теоретико-правових основ якої і буде присвячена запропонована лекція.

1. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки та види

На сьогодні в положеннях чинного законодавства не визначено поняття «поліцейська діяльність», воно вироблене наукою адміністративного права. У сучасних доробках учених можна зустріти різні її визначення.

Так, О. Ф. Кобзар *поліцейську діяльність* пропонує визначати як особливу форму державно-владної діяльності управлінського характеру, яка здійснюється уповноваженими органами державної влади, із застосуванням поліцейських заходів, зокрема примусу, із метою здійснення адміністративного нагляду в усіх сферах життєдіяльності суспільства, а також забезпечення реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина¹.

О. О. Косиця *поліцейську діяльність* розглядає як вид державно-управлінської діяльності в правоохоронній сфері, мета якої полягає у служінні суспільству та яка реалізується спеціальними органами, уповноваженими від імені держави здійснювати охорону прав і свобод людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок, із застосуванням превентивних поліцейських заходів та поліцейських заходів примусу².

І. В. Бойко під *поліцейською діяльністю* розуміє особливий вид управлінської діяльності в правоохоронній сфері, яка відповідно до чинних правових норм здійснюється та реалізується спеціальними державними органами, їх посадовими особами, уповноваженими від імені держави забезпечити верховенство права, охорону прав і свобод людини та громадянина, публічну безпеку і порядок, протидію злочинності, охорону майна фізичних і юридичних осіб, виконувати від імені держави контрольно-наглядові функції та застосовувати превентивні поліцейські заходи та поліцейські заходи примусу, а також надавати поліцейські та інші послуги фізичним та юридичним особам,

¹ Кобзар О.Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія. Харків, Дніпропетровськ: Панов, 2015. С. 34

² Косиця О. Поліцейська діяльність як наукова категорія. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1 (251). С. 136.

допомогу особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій її потребують³.

Не піддаючи критиці зазначені визначення, ураховуючи відсутність його законодавчого закріплення, узагальнюючи напрацювання вчених пропонуємо дати таке визначення: **поліцейська діяльність** – це врегульована нормами права специфічна державно-владна діяльність спеціально уповноваженого органу виконавчої влади – Національної поліції України, метою якої є служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

До основних ознак (рис) поліцейської діяльності необхідно віднести:

1. Чітку регламентованість поліцейської діяльності в нормативно-правових актах. Це означає, що поліцейська діяльність здійснюється виключно на правовій основі з використанням нормативно закріплених форм і методів.

2. Державно-владний характер поліцейської діяльності, який проявляється в тому, що її підрозділи та посадові особи здійснюють повноваження від імені держави, реалізуючи внутрішню функцію держави – охорону правопорядку. Працівники органів Національної поліції є представниками державної влади, які мають право надавати обов'язкові для виконання приписи та розпорядження, застосовувати (за наявності підстав) заходи примусу.

3. Публічно-сервісний характер поліцейської діяльності, який полягає в тому, що її органи, підрозділи й посадові особи мають право надавати поліцейські послуги в межах своєї діяльності відповідно до чинного законодавства. Так, у статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» прямо передбачено, що завданням поліції є надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; у межах, визначених законом послуг, допомоги особам, які з особистих, економічних,

³ Бойко І.В. Основні види поліцейської діяльності в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 3. Том 1. С. 124.

соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

4. Підзвітність та підконтрольність поліцейської діяльності. *Підзвітність* поліцейської діяльності означає, що Національна поліція в цілому, окремі її підрозділи, посадові особи звітують про результати своєї діяльності перед органами державного контролю, перед вищими органами і підрозділами, а також перед громадськістю. Так, наприклад, у ч. 2 ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки й порядку. *Підконтрольність* адміністративної діяльності Національної поліції означає наявність права окремих суб'єктів контролювати дотримання законності в адміністративній діяльності Національної поліції.

5. Специфічність поліцейської діяльності означає, що її характеризують специфічні форми і методи здійснення такої діяльності.

6. Поліцейську діяльність реалізує спеціально уповноважений орган виконавчої влади – Національна поліція України, у складі якої діє:

- кримінальна поліція;
- патрульна поліція;
- органи досудового розслідування;
- поліція охорони;
- спеціальна поліція;
- поліція особливого призначення.

Видами поліцейської діяльності є такі складники, здійснення яких спрямоване на виконання конкретних завдань щодо впорядкування однорідних суспільних відносин, урегульованих окремими нормами права і здійснюваних структурними підрозділами або окремими групами підрозділів.

За змістом поліцейську діяльність можна поділити на *управлінську та юрисдикційну*. *Управлінська* поліцейська діяльність за обсягом повноважень і

сферою впливу є ширшою за юрисдикційну. Вона пов'язана з організацією правоохоронної діяльності Національної поліції в цілому. *Юрисдикційна поліцейська діяльність* стосується лише питань реалізації юрисдикційних проваджень у діяльності Національної поліції.

За напрямками впливу адміністративну діяльність розподіляють на:

– *внутрішньоорганізаційну* (внутрішньосистемну, внутрішню) поліцейську діяльність, яка забезпечує чітке функціонування служб і підрозділів Національної поліції.

– *зовнішньоорганізаційну* (зовнішню) поліцейську діяльність, у процесі якої реалізуються завдання і функції, покладені на підрозділи Національної поліції.

Зміст внутрішньоорганізаційної (внутрішньої) поліцейської діяльності має переважно адміністративний характер і полягає в упорядкуванні відносин усередині її апарату, тобто в забезпеченні чіткого функціонування усіх підрозділів і служб, організованої роботи працівників Національної поліції, а також ефективного використання сил і засобів. Ця діяльність пов'язана з роботою з персоналом; розстановкою сил і засобів в охороні публічного порядку; удосконаленням організаційної побудови апаратів і служб Національної поліції, ресурсного, інформаційного та іншого забезпечення її діяльності; плануванням і координацією роботи; прийняттям управлінських рішень на певний період або на проведення конкретних заходів, операцій; наданням практичної допомоги підпорядкованим підрозділам і працівникам, налагодженням взаємодії між службами, підрозділами; узагальненням і поширенням передового досвіду поліцейської діяльності; контролем і перевіркою завдань, покладених на певні підрозділи; заохоченням працівників, їх атестуванням, використанням дисциплінарної практики тощо.

Здебільшого поліцейська діяльність є зовнішньою, тобто виходить за межі внутрішньоорганізаційних відносин. Це основна діяльність Національної поліції. Шляхом її здійснення забезпечується безпосередня реалізація завдань, покладених на цей центральний орган виконавчої влади.

Зовнішньоорганізаційна (зовнішня) діяльність спрямована на упорядкування відносин поза межами структури Національної поліції, тобто між нею та іншими державними органами (правоохоронними, іншими органами виконавчої влади, прокуратурою), громадськістю, засобами масової інформації, окремими громадянами тощо. Її метою є здійснення охорони прав і свобод людини, протидія злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання поліцейських послуг.

Аналіз діяльності структурних підрозділів Національної поліції України, які реалізують поліцейську діяльність, дає змогу зробити висновок, що її можна розподілити на види залежно від спеціальних завдань, що реалізуються.

Поліцейська діяльність містить у собі такі різновиди:

1) *Адміністративна поліцейська діяльність (адміністративна діяльність Національної поліції)* – це врегульована нормами адміністративного права специфічна, виконавчо-розпорядча, підзаконна, державно-владна діяльність з організації та здійснення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку.

2) *Кримінальна процесуальна поліцейська діяльність* – це врегульована кримінальним процесуальним законодавством поліцейська діяльність спеціально уповноважених підрозділів Національної поліції України.

3) *Оперативно-розшукова поліцейська діяльність* – це вид поліцейської діяльності оперативних підрозділів поліції, що полягає в реалізації системи гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, здійснюваних із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

4) *Спеціальна поліцейська діяльність* – це діяльність поліції особливого призначення.

2. Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність

Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність – це сукупність усіх чинних упорядкованих нормативно-правових актів у сфері діяльності Національної поліції України.

Особливістю поліцейської діяльності є те, що переважна більшість нормативно-правових актів, що її визначають, носить здебільшого відомчий характер. Крім того, ураховуючи, що на сьогодні в системі Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції тривають процеси реформування, пов'язані як з організаційними змінами, так і змінами законодавства, переважна більшість нормативно-правових актів потребує вдосконалення.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Національну поліцію» у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

Передусім це закони, що являють собою нормативно-правові акти органу законодавчої влади, яким є Верховна Рада України. Закони регулюють найбільш важливі суспільні відносини, зокрема й у сфері охорони конституційного правопорядку (забезпечення публічної безпеки та порядку поліцією), виражають волю та інтереси більшості населення, втілюють основні права людини, інші загальнолюдські цінності та мають найвищу юридичну силу щодо всіх інших правових норм.

Найважливішою за значенням і місцем у системі законодавства є Конституція України (Основний Закон), прийнята 28 червня 1996 р., норми якої регулюють систему економічних, політичних, соціальних, духовних та

організаційних відносин у державі. Тому відповідні її норми є юридичною основою і для всієї діяльності поліції, чинного законодавства та правотворчості щодо питань забезпечення охорони конституційного правопорядку.

До законів, які регулюють конкретні питання суспільного та державного життя, належать:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. № 580-VIII – є базовим нормативно-правовим актом, що визначає загальні засади поліцейської діяльності. Закон України «Про Національну поліцію» містить 11 розділів 107 статей. Структурно Закон України «Про Національну поліцію» складається з таких розділів:

Розділ I Загальні положення;

Розділ II Принципи діяльності поліції;

Розділ III Система поліції та статус поліцейського;

Розділ IV Повноваження поліції;

Розділ V Поліцейські заходи;

Розділ VI Добір на посаду поліцейського;

Розділ VII Загальні засади проходження служби в поліції;

Розділ VIII Громадський контроль;

Розділ IX Соціальний захист поліцейських;

Розділ X Фінансове та матеріально-технічне забезпечення поліції;

Розділ XI Прикінцеві та перехідні положення.

Крім того, серед основних законів, що регулюють поліцейську діяльність, є такі:

- Кодекс України про адміністративні правопорушення;

- Кримінальний кодекс України;

- Кримінальний процесуальний кодекс України;

- Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII;

- Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 № 3341-XII;

- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII;

- Закон України «Про дорожній рух» від 28 січня 1993 р. тощо.

Правовою основою для поліцейської діяльності є також підзаконні нормативно-правові акти компетентних органів, що видаються на підставі законів і для їх виконання. Переважно це постанови Кабінету Міністрів України, наприклад:

Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної поліції України» від 02 вересня 2015 року №641;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» від 16 вересня 2015 р. № 730;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовтня 2015 року № 877 тощо.

Найбільшу групу нормативно-правових актів, що визначають діяльність Національної поліції, складають відомчі нормативно-правові акти. Умовно їх можна поділити на дві групи:

- накази Міністерства внутрішніх справ України;
- накази Національної поліції України.

Слід наголосити, що відомчі нормативно-правові акти

1. Затверджують організаційно-правові засади діяльності певних структурних підрозділів Національної поліції, наприклад: наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» від 28 липня 2017 року № 650; наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» від 19 грудня 2017 року № 1044; наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України» від 23 травня 2017 року № 440 тощо.

2. Регулюють окремі напрями діяльності, зокрема:

- діяльність щодо запобігання та протидії домашньому насильству: наказ МВС України «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника» від 01 серпня 2018 року № 654; наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» від 13 березня 2019 року №369/180; наказ МВС України «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України» від 25 лютого 2019 року №124;

- діяльність щодо звернення громадян: наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» від 27 квітня 2020 року № 357; наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» від 06 листопада 2015 року № 1377; наказ МВС України «Про затвердження Порядку організації роботи із депутатськими запитами та депутатськими зверненнями народних депутатів України в Національній поліції України» від 15 лютого 2017 року № 119; наказ МВС України «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України» від 15 листопада 2017 року № 930 тощо.

Як уже було зазначено, ряд відомчих нормативно-правових актів приймає Національна поліція України, наприклад: наказ Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції» від 06 листопада 2015 року № 73; наказ Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України» від 27 листопада 2015 року № 123 тощо.

Особливу групу правових документів становлять міжнародно-правові акти, призначені для забезпечення та захисту основних прав людини. До них належать міжнародно-правові акти, які вміщують правила діяльності, формулюють права та обов'язки відповідних суб'єктів конвенції – пакти, угоди, договори тощо, а також міжнародні документи, які норм і правил поведінки не вміщують, прав і обов'язків безпосередньо не формулюють – декларації, заяви, меморандуми. Прикладами таких документів є прийнята в 1946 р. Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадські і політичні права (1966 р.), який Україна ратифікувала в 1990 р., документи Всесвітньої конференції з прав людини (1993 р.). У своїй діяльності поліція враховує ці документи, а також норми, що містяться в Декларації про поліцію, Кодексі поведінки посадових осіб щодо підтримання правопорядку, у Конвенції проти катувань та іншого жорстокого, нелюдського, що принижує гідність, поводження і покарання, а також інші норми, що регулюють питання здійснення правоохоронних функцій, дотримання прав і свобод громадян.

Міжнародні договори, угоди являють собою укладені й належним чином ратифіковані (схвалені, санкціоновані, затверджені) Україною юридичні документи, які становлять невід'ємну частину законодавства України та застосовуються в порядку, передбаченому для норм цього законодавства. Згідно із Законом України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. юридична сила таких договорів і угод визначається тим, яким органом вони ратифіковані. Наприклад, міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю ґрунтоване на нормах міжнародного права і чинного законодавства України, міждержавних і міжурядових договорах, двосторонніх відомчих угодах (Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р.). Із метою зміцнення та розвитку безпосередніх контактів з поліцією інших держав у боротьбі з незаконним обігом наркотиків та організованою злочинністю 8 вересня 1992 р. між МВС України та Федеральним міністром внутрішніх справ Австрійської Республіки укладена угода про співпрацю в цьому напрямі (наказ МВС України

№ 564-92 р.). Наказом МВС України 1993 р. оголошені угоди про співпрацю в боротьбі зі злочинністю між МВС України та МВС Республіки Хорватія, Італійської Республіки, Румунії тощо.

3. Загальна характеристика Національної поліції

У ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» **Національна поліція України (поліція)** – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

У ст. Закону України «Про Національну поліцію» визначено **завдання поліції**, якими є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Слід наголосити, що зазначені завдання конкретизовані в положеннях спеціалізованих нормативно-правових актів, які визначають завдання певних підрозділів Національної поліції чи завдання поліції в різних сферах, які іменуються спеціальними завданнями.

Відповідно до пункту 5 статті 13 Закону України «Про Національну поліцію» загальна чисельність поліції, що утримується за рахунок коштів Державного бюджету України, до 01 січня 2018 року не може перевищувати 140 тисяч осіб. Штатна чисельність поліцейських, які утримуються за рахунок Державного бюджету, на 01 січня 2021 року становила 119 тисяч осіб.

Систему Національної поліції складають:

- 1) центральний орган управління поліцією, яким є Національна поліція;
- 2) територіальні органи поліції.

Наказом Національної поліції України «Про затвердження структури Національної поліції України» від 06 листопада 2015 №1 затверджено структуру апарату Національної поліції та її територіальних органів.

До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань.

Центральний орган управління поліції станом на 24.06.2024 структурно складається з:

1) Керівництва, а саме:

- Голови Національної поліції (наразі Голова Національної поліції України генерал поліції третього рангу Вигівський Іван Михайлович);

- першого заступника Голови Національної поліції України – начальника Головного слідчого управління начальника кримінальної поліції (наразі це генерал поліції третього рангу Цуцкірідзе Максим Сергійович);

- заступника Голови Національної поліції України – начальника кримінальної поліції (наразі це генерал поліції третього рангу Нєбитов Андрій Анатолійович);

- заступника Голови Національної поліції України - керівника патрульної поліції (наразі це генерал поліції третього рангу Фацевич Олександр Юрійович);

- заступника Голови Національної поліції України (наразі це – генерал поліції третього рангу поліції Федорюк Геннадій Йосипович);

- заступника Голови Національної поліції України – начальника Департаменту кадрового забезпечення (наразі це – генерал поліції третього рангу Кобець Сергій Васильович).

2) 21 Департамент, а саме:

– Департамент забезпечення діяльності Голови;

– Департамент карного розшуку (у складі кримінальної поліції);

– Департамент міграційної поліції (у складі кримінальної поліції);

– Департамент оперативної служби (у складі кримінальної поліції);

– Департамент оперативно-технічних заходів (у складі кримінальної поліції);

– Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами (у складі кримінальної поліції);

- Департамент боротьби з наркозлочинністю (у складі кримінальної поліції)
- Департамент превентивної діяльності;
- Департамент «Корпус оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення);
- Департамент міжнародного поліцейського співробітництва;
- Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування;
- Департамент інформаційно-аналітичної підтримки;
- Правовий департамент;
- Департамент кадрового забезпечення;
- Департамент комунікації;
- Департамент управління майном;
- Департамент документального забезпечення;
- Департамент режиму та технічного захисту
- Департамент головної інспекції та дотримання прав людини;
- Департамент кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції);
- Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку.

8 Управлінь, а саме:

- Головне слідче управління (у складі органу досудового розслідування);
- Управління внутрішнього аудиту;
- Управління вибухотехнічної служби (у складі поліції особливого призначення);
- Управління запобігання корупції;
- Управління авіації та поліції на воді;
- Управління дізнання (у складі органу досудового розслідування);
- Управління контролю за обігом зброї;
- Управління організації служби освітньої безпеки (у складі патрульної поліції)

3) Відділів – 3, а саме:

- Відділ організації кінологічної діяльності;
- Відділ спеціального зв'язку;
- Відділ відомчої реєстрації та обліку транспортних засобів;

4) 1 Сектору, а саме: сектор з питань пенсійного забезпечення.

Територіальні органи поліції утворюються як юридичні особи публічного права в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи у межах граничної чисельності поліції та коштів, визначених на її утримання. Їх утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Наразі утворено 6 міжрегіональних територіальних органів, а саме:

- Департамент патрульної поліції,
- Департамент внутрішньої безпеки (у складі кримінальної поліції),
- Департамент кіберполіції (у складі кримінальної поліції),
- Департамент стратегічних розслідувань (у складі кримінальної поліції),
- Департамент поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють»,
- Департамент поліції охорони.

та 26 Головних Управлінь національної поліції в областях.

Наказом Національної поліції України «Про затвердження структури Національної поліції України» від 06 листопада 2015 № 1 затверджено Примірну **структуру Головних Управлінь Національної поліції в областях:**

- 1) керівництво;
- 2) слідче управління;
- 3) відділи (сектор) дізнання;
- 4) Управління (відділ) карного розшуку (у складі кримінальної поліції);

- 5) Управління (відділ) боротьби з наркозлочинністю (у складі кримінальної поліції);
- 6) Управління (відділ) міграційної поліції (у складі кримінальної поліції)
Управління (відділ) оперативної служби (у складі кримінальної поліції);
- 7) Управління (відділ) оперативно-технічних заходів (у складі кримінальної поліції);
- 8) Управління (відділ, сектор) кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції);
- 9) Управління (відділ) превентивної діяльності (у складі патрульної поліції);
- 10) Відділ організації служби освітньої безпеки (у складі патрульної поліції);
- 11) Управління «Корпус оперативно-раптові дії» (у складі поліції особливого призначення);
- 12) Управління (відділ, сектор) вибухотехнічної служби (у складі поліції особливого призначення);
- 13) Відділ (сектор) організаційного забезпечення діяльності місць тимчасового тримання осіб;
- 14) Відділ (сектор) контролю за обігом зброї Відділ (сектор) міжнародного поліцейського співробітництва;
- 15) Управління (відділ) організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування;
- 16) Управління (відділ) інформаційно-аналітичної підтримки;
- 17) Відділ (сектор) правового забезпечення;
- 18) Відділ (сектор) комунікації Управління (відділ) кадрового забезпечення;
- 19) Управління (відділ) головної інспекції;
- 20) Управління (відділ) фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку;
- 21) Відділ (сектор) внутрішнього аудиту;

- 22) Управління (відділ) логістики та матеріально-технічного забезпечення;
- 23) Управління (відділ) режиму та технічного захисту інформації;
- 24) Відділ (сектор) документального забезпечення Відділ (сектор) спеціального зв'язку;
- 25) Відділ (сектор) запобігання корупції Сектор з питань пенсійного забезпечення
- 26) центр забезпечення;
- 27) ізолятори тимчасового тримання;
- 28) стройовий підрозділ патрульної служби поліції особливого призначення;
- 29) стройовий підрозділ поліції особливого призначення;
- 30) тренінговий центр;
- 31) кінологічний центр;
- 32) приймальник-розподільник для дітей (у складі патрульної поліції);
- 33) стройовий підрозділ конвойної служби;
- 34) оркестр.

Склад структурних підрозділів територіальних органів Головних Управлінь Національної поліції відрізняється один від одного. Його визначають наказами Національної поліції України на підставі пропозицій, наданих конкретним управлінням.

Наприклад, **структура районного управління поліції, далі – РУП (відділу поліції – далі ВП)** може виглядати таким чином:

- 1) керівництво;
- 2) слідчий відділ (відділення);
- 3) відділ (сектор) дізнання;
- 4) відділ (сектор) кримінальної поліції;
- 5) сектор спеціальної поліції;
- 6) відділ (сектор) превенції;
- 7) сектор контролю за обігом зброї;

- 8) відділ моніторингу;
- 9) чергова частина;
- 10) сектор кадрового забезпечення;
- 11) сектор інформаційної підтримки;
- 12) режимно-секретний сектор;
- 13) сектор логістики;
- 14) сектор документального забезпечення.

Щодо структури відділу поліції, то здебільшого до неї входять такі підрозділи:

- 1) керівництво:
 - начальник відділу поліції;
 - заступник начальника відділу поліції – начальник слідчого відділення;
 - заступник начальника відділу поліції – начальник сектору кримінальної поліції;
 - заступник начальника відділу поліції з превентивної діяльності;
- 2) слідче відділення;
- 3) сектор дізнання;
- 4) сектор кримінальної поліції;
- 5) сектор превенції;
- 6) сектор реагування патрульної поліції;
- 7) сектор моніторингу;
- 8) чергова частина;
- 9) логістика.

Як уже було зазначено, така структура є приблизною й визначається з урахуванням особливостей регіонів, масштабності території обслуговування та інших показників.

4. Основні принципи діяльності поліції.

Під **принципами поліцейської діяльності** розуміють ідеї, основні положення, якими поліція керується під час виконання службових обов'язків.

До таких принципів зараховують принципи, визначені у розділі II Закону України «Про Національну поліцію»:

1) *верховенство права (ст. 6)* – конституційний принцип, який продубльований і в Законі України «Національну поліцію», відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави;

2) *дотримання прав і свобод людини (ст. 7)* – під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що сприяє зі свого боку їхній реалізації;

3) *законність (ст. 8)* – один з найголовніших принципів діяльності Національної поліції, пов'язаний із точним і неухильним дотриманням усіма посадовими особами приписів, що містять нормативно-правові акти;

4) *відкритість та прозорість (ст. 9)* є основоположними складниками механізму становлення демократичного суспільства. Відкритість полягає в тому, що сама поліцейська діяльність та її результати доступні для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також для громадськості в межах, визначених законодавством. Прозорість діяльності передбачає можливість взаємодії громадян, їхніх об'єднань, юридичних осіб із поліцією при реалізації державної політики, впливу на рішення та діяльність цих органів, доступ до повної, об'єктивної, достовірної інформації про їхню діяльність⁴

⁴ Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт. ; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глуховець. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 29-30

5) *політична нейтральність (ст. 10)* полягає в забезпеченні поліцією захисту прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної приналежності;

6) *взаємодія з населенням на засадах партнерства (ст. 11)* означає, що поліцейська діяльність здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

7) *безперервність (ст. 12)* означає, що поліцейська діяльність реалізується безперервно та цілодобово.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки лекції необхідно зазначити, що на сьогоднішній день розуміння поняття поліцейської діяльності значно розширюється у зв'язку із зміною орієнтирів в діяльності сучасної Національної поліції, появою нових суспільних явищ, які обумовлюють постановку нових завдань поліцейської діяльності, запровадження інноваційних форм і методів роботи підрозділів поліції.

Саме тому, опанування здобувачами та здобувачками вищої освіти навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність» надасть можливість сформувати у них як загальні, так і спеціальні компетентності, що реалізовуватимуться ними в подальшій правоохоронній діяльності, серед яких:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність працювати в команді;
- здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності;
- здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми;
- здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядку;
- здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти;
- здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків);
- здатність забезпечувати охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності;
- здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях, а також здатність надавати домедичну допомогу;
- здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система;
- здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.